POŠTARINA U GOTOVU.

CIJENA 3 DIN.

OBITELJ

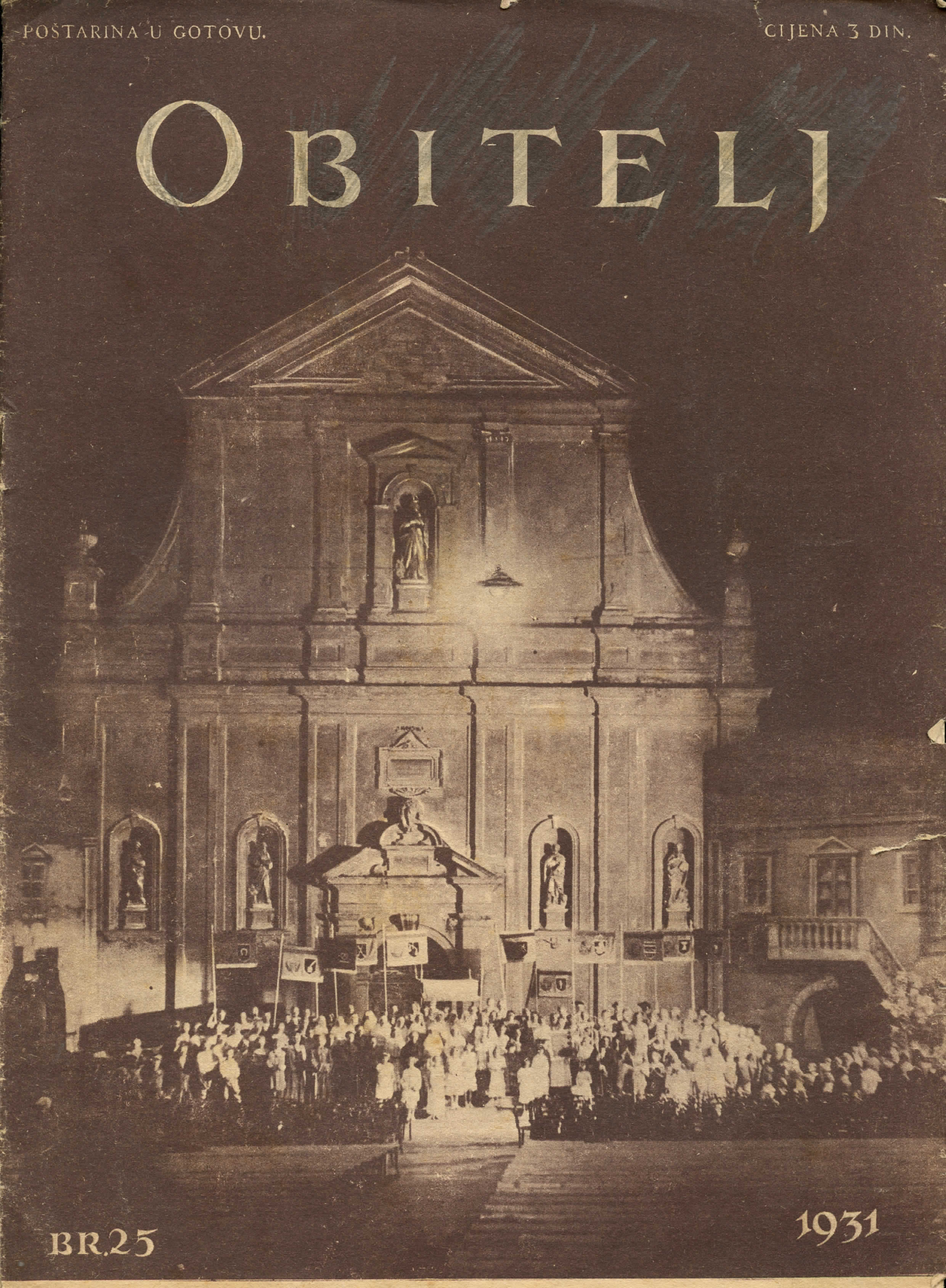

BR. 25

1931

2805

ILUSTROVANI TJEDNIK **OBITELJ** IZLAZI SVAKE NEDJELJE

PRETPLATA NA 3 MJESECA DIN 30·—. ZA INOZEMSTVO 3 DOLARA GODIŠNJE. — PRETPLATA SE PLAĆA UNAPRIJED.

POJEDINI BROJ STOJI DIN 3.—

UREDNIŠTVO I UPRAVA, ZAGREB, TRG KRALJA TOMISLAVA 21. — TELEFON. 54-17. — ČEKOVNI RAČUN POŠT. ŠTED. BR. 33.536

Slika na omotu ovoga broja: PRIZOR IZ ZAGREBAČKOG MISTERIJA. Foto Firšt.

UPIŠITE DJECU SVOJU

U ZLATNU KNJIGU „OBITELJI"

U Zagrebu se gradi i doskora će biti gotova Kuća Dobre Štampe, u kojoj će i naš ilustrovani tjednik »Obitelj« imati svoj dom. To će biti od osobite važnosti za razvoj našega lista. Time će joj se osigurati ne samo sigurna budućnost, nego će se list moći sve bolje i sve više razvijati u svim pravcima. Kad bude »Obitelj« imala sigurnu svoju budućnost, bit će ona i veća i ljepša i dotjeranija. A svaki čitatelj i čitateljica »Obitelji« na to čeka i tomu će se vrlo obradovati, jer smo uvjereni, da svi rado i s velikim zanimanjem prate razvoj naše omiljene »Obitelji«.

No te dobre želje treba i činom dokazati. Danas je teško podizati kuću, a pogotovu takvu kuću, koja će osigurati budućnost Dobroj Štampi. Pa kad nam »Obitelj« neprestano daje i dobru pouku i ugodnu zabavu, pravedno će biti, da joj se na tom i odužimo. Radi toga je otvorena

ZLATNA KNJIGA „OBITELJI"

za upis svih darovatelja, koji bilo kakvim darom pomognu ostvarenje toga vlastitoga doma »Obitelji«.

Ne bi smjelo biti niti jednog našeg pretplatnika ni pretplatnice, a da njihovo ime ne bude uneseno u tu »ZLATNU KNJIGU »OBITELJI«. Da bude darovateljima spomen u Zlatnoj Knjizi »Obitelji« ugodniji, treba da svatko uz dar pošalje svoje ime i prezime i mjesto i dan rođenja, a može dodati i kakvu želju s nekoliko riječi. Svi, koji budu upisani u ZLATNU KNJIGU OBITELJI, bit će svake godine o blagdanu svete Obitelji u mjesecu siječnju jednom službom Božjom preporučeni Svevišnjemu, da blagoslovi njih i ispuni upisane želje.

Tri će vrste biti upisâ u ZLATNU KNJIGU OBITELJI prema visini darovanja prinosa:

običnim slovima će biti upisano ime onom, tko daruje . . . . . Din 10·—,
crvenim slovima onom, tko daruje najmanje . . . . . Din 30·—,
zlatnim slovima onom, tko daruje najedamput . . . . . Din 100·—.

Imena sviju darovatelja bit će donesena u »Obitelji«, a uz to će svakom, kada dom »Obitelji« bude dovršen, na spomen biti ispostavljena i poslana mala ukusna diploma.

Svima vrijednim darovateljima neka bude unaprijed velika hvala.

MEĐU ČITATELJIMA I ČITATELJICAMA

PITANJA:

184. Potpora učenika. Milošću božjom uspio sam u naukama tako, da pripadam među najbolje učenike na svojoj gimnaziji, ali sam bez sredstava, da ne mogu nabavljati ni odijelo ni knjige. Molim cij. čitatelje, da mi dadu savjet, kako bih mogao načiniti molbu na ministarstvo prosvjete ili na bansku upravu za stalnu pripomoć. Jugoslavenski sam državljanin, pa s te strane nema poteškoća. Stoga molim potanje upute.

Jedan učenik.

185. Sunčane pjege. Imadem po licu i rukama pjege, koje se sve više pojavljuju, kad je sunce, pa stoga molim cij. čitatelje i čitateljice, da mi preporuče najsigurnije sredstvo proti tih pjega, a da nebi škodilo licu.

M. N.

ODGOVORI:

164. Esperanto. Esperanto ima od svih jezika na svijetu najjednostavniju i najsavršeniju gramatiku, koja se može naučiti za par dana. Nema ni izuzetaka ni nepravilnosti, nego samo malen broj korijena, od kojih su svakom srednje obrazovanom čovjeku već ¾ poznate. Na osnovu tih korijena a pomoću afiksa, kojih ima oko 30, dobiva se mnoštvo novih riječi, za koje treba u narodnim jezicima učiti posebne korijene. Esperanto ima veliku izvornu i prevedenu književnost. Na njemu se štampa na stotine časopisa. Esperantom se služe mnoga svjetska društva i veliki broj trgovačkih i obrtničkih komora. Neke države su ga već uvele djelomično u svoje škole, a Savez Naroda nastoji, da se Esperanto uvede kao obligatan predmet u sve škole kod svih naroda. — Naručite si »Esp. gramatiku« i »Ključ Esperanta« (u kojem ima esp.-hrv. riječnik) na adresu: Sudslava Esperanto Servo, Zagreb, Jezuitska ul. 1. Esperantista.

167. Osiguranje starosti. Čitatelju »Obitelji«, koji je putem »Obitelji« tražio načina, kako da osigura starost, stigla je jedna povoljna ponuda na uredništvo, pa ga molimo, da pošalje na uredništvo »Obitelji« svoju točnu adresu, da mu možemo poslati tu ponudu.

Uredništvo.

168. Trakavica. Trakavice će nestati, ako se uzme 1 oveća čaša meda i očisti se ½ kg koštica od bundeve, sitno se istuca i pomiješa s medom. Jedan dan prije ne smije se ništa jesti, iza toga 2 dana triput na dan jesti samo opisani lijek i poslije toga uzeti ricinus za temeljito očišćenje. Lijek sigurno pomaže.

Tišljarić.

Izdaje Konzorcij jeronimskih časopisa (predstavnik dr Josip Andrić). ✶ Odgovorni urednik dr Josip Andrić, Zagreb, Trenkova 1.
Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ulica 2.
Tiskala Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu.

BROJ 25 OBITELJ GOD III

U ZAGREBU 21 LIPNJA 1931

BILJE DIVLJEGA ZAPADA

NAPISAO DR ZLATKO ARNOLD

Prošetamo li ulicama grada Zagreba i razgledamo li izloge trgovine cvijećem, opazit ćemo gotovo u svakom izlogu neke sitne zemljane lončiće i u njima malene biljke, kuglaste ili dugačke poput štapića ili nepravilne i kvrgaste bez lišća, oboružane mnogim bodljikama ili gustim dlakama. Neke su od njih i veće, visoke pedalj dva, ali sve su čudnovatih oblika, kakovih nijesmo vični gledati u našega domaćeg bilja. To su kakteje, mnogi će to od vas kazati, a neki će znati još i to, da im je domovina Amerika, ali obično je time čitavo naše znanje o njima iscrpljeno. Pa ipak je nešto više vrijedno znati o kaktejama, kad ih danas već mnogi ljudi goje poput ukrasnog bilja u sobi do prozora. Pače i na selu možemo na prozoru koje kućice ljeti da opazimo gdje cvate kaktus cvjetovima živo crvene boje (obično je to »filokaktus«).

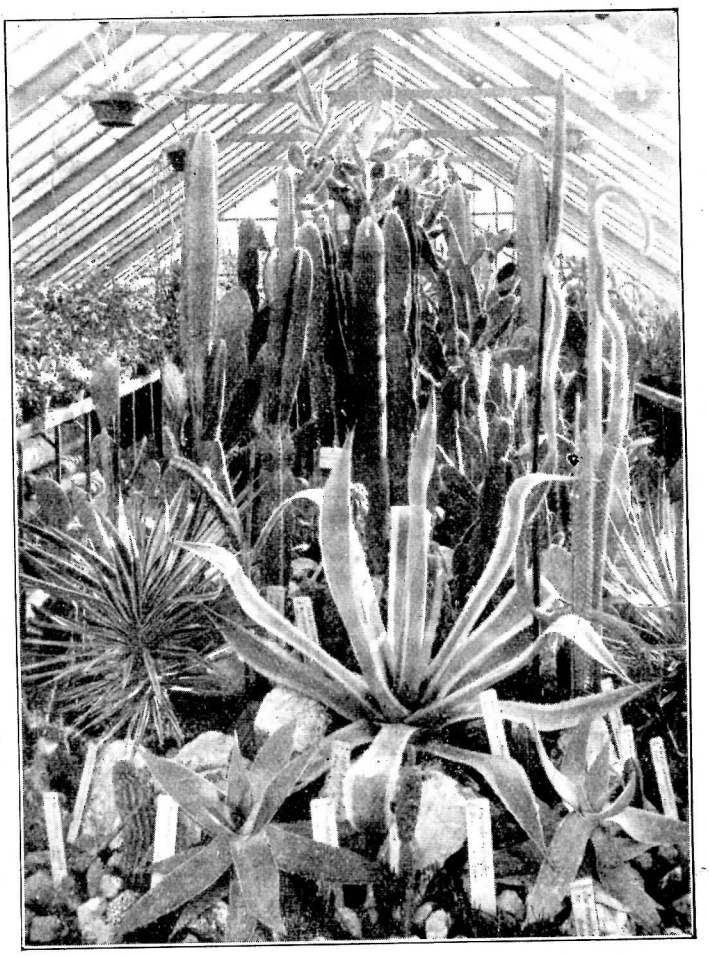

AGAVE I KAKTEJE U BOTANIČKOM VRTU U ZAGREBU

Kad je Krištof Kolumbo otkrio Ameriku, upoznali su Evropljani uz mnoge čudnovate stvari novoga kopna također kakteje. Već su početkom 16. stoljeća pomorci donosili kakteje u Evropu, ali su se dugo vremena za to čudnovato bilje zanimali tek stručnjaci botanici, te su samo botanički vrtovi posjedovali zbirke kakteja. Početkom 19. stoljeća postalo je gajenje kakteja modom otmjenog svijeta u Engleskoj, Njemačkoj, Francuskoj i mnogi su ljudi sabirali kakteje, kaošto drugi sabiru umjetnine iz porcelana umjetničke slike, marke itd. No već polovicom istoga vijeka prestala je ta moda i mnoge su lijepe privatne zbirke propale. Još prije velikog rata kakteje su u zemljama zapadne Evrope opet osvojile ljubav prijatelja bilja, te se gajenje kakteja razmahalo i danas nalazimo kakteje ne samo u stanu odlične gospode, nego i u kući običnoga građanina jednako kao i u seljačkoj ili radničkoj kućici.

Kakteje (porodica »Cactaceae«) su vrlo neobične biljke, jer nemaju lišća, a tijelo im je zdepasto, dosta sočno i često puno bodljika. One žive u sušnim krajevima Amerike, gdje kiša pada samo u određeno doba u godini, a to kišno doba traje često tek par sedmica. Za to vrijeme one žive vidljivim životom, pupaju, rastu, cvatu, rađaju plodove. Kad nastupi dugotrajna suša i žega, kakteje počivaju, te se čini, kao da u tim ukočenim biljkama nema nikakva života. Svaka bi se druga biljka u takovim prilikama osušila i uginula, ali kakteje su se naročito prilagodile na život u pustim krajevima. One nemaju lišća, koje u ostalog bilja isparuje mnogo vode, pa mogu živjeti i uz veliku oskudicu vode. Debela stabljika iznutra je puna sluzavih stanica, a ta sluz drži u sebi mnogo vode te služi biljci kao

TRIBIN
U pozadini

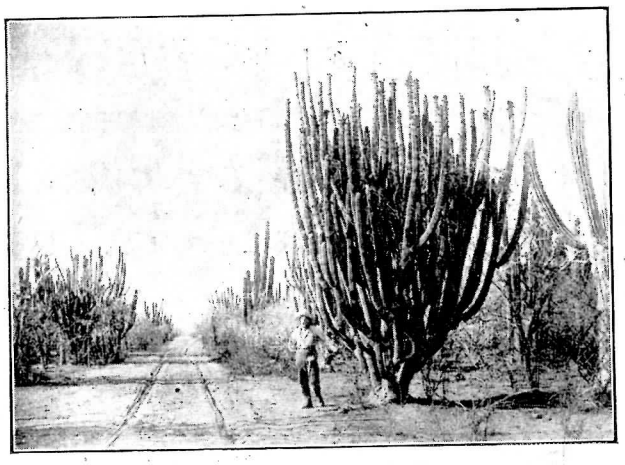

KAKTUSI U MEKSIČKOJ STEPI

FILOKAKTUS CVATE
Foto Dr Zlatko Arnold

spremište vode za sušno vrijeme. Za vrijeme kiše upijaju kaktusi svojim korijenjem požudno vodu iz zemlje i spremaju je u svojim stabljikama za sušne dane.

Takove biljke zovemo sukulentima, ali nijesu samo kakteje »sukulenti««, već ima i u biljaka iz porodice mlječika (Euforbiaceae) sukulenata, koje su veoma nalik na kakteje, te ih nestručnjak ne zna razlikovati od kakteja.

Najbogatija zemlja kaktejama je Meksiko. Na suhim stepama velike centralne visoravni u sredini te vulkanske zemlje raste mnoštvo kakteja.

Golemi kaktusi vrste »Cereus«, nalik na ogromne svijećnjake, visoki do 15 metara, debeli do pola metra u promjeru, tvore ovdje čitave krasne šume. Druge opet vrste kakteja puzu po tlu poput zmija i prodiru svojim tankim korijenjem među pukotine kamenja, da nađu nešto vlage. Neke kakteje, osobito manje kuglaste vrste, žive i u visokim planinama u visini od 2000 m i više (do 3500 m), gdje im sigurno nije prevruće, jer ih dobar dio godine pokriva debeli snijeg. Nijesu dakle baš sve kakteje djeca žarkog tropskog sunca. Ima kakteja i u Sjedinjenim Državama (Texas, Arizona), pače još i na sjeveru u Kanadi.

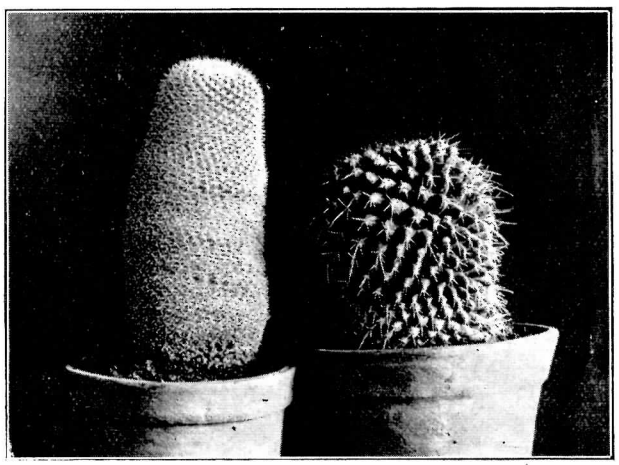

DVIJE MAMILARIJE
Foto Dr Zlatko Arnold

Ljubitelji kakteja često goje vrstu zvanu »filokaktus«. Filokaktusi žive u tropskim prašumama srednje Amerike i Brazilije, gdje je uzduh pun vlage i vruć. Kako u gustoj prašumi vlada polutama, naseliše se filokaktusi visoko gore na granama drveća, da tako uhvate što više svijetla, koje im je za život potrebno. Oni sjede gore na granama poput naše imele, ali dok je imela nametnik, pa topoli, lipi ili drugom kojem drvetu siše sokove, filokaktusi su dobroćudni stanari. Oni se zadovoljavaju s malo truleža, što ga nađu u rupama po drveću i sabiru ono malo vode, što zaostane gore nakon obilate kiše ili rose, koja se odviše brzo ocijedi s grana Filokaktusi, što ih mi uzgajamo, ne potječu dakako izravno iz prašume, već su to križanci, oplemenjene odlike, koje su vrtlari uzgojili križajući razne vrste divljih filokaktusa. Filokaktusi su vrlo zahvalne biljke, cvatu svake godine obilno velikim lijepim cvjetovima živih boja. Tko je jednom vidio filokaktus cvasti, moći će donekle razumjeti, zašto se prijatelji kakteja čitave godine brinu oko takove biljke, koja inače nije baš nimalo lijepa. Isto vrijedi i za mnoge druge kakteje, tek što su neke od njih i bez cvijeta dosta lijepe i zanimljive svojim upravo geometrički pravilnim oblicima i poređajem bodljika.

Zanimljivo je, da kakteje, koje rastu na drveću kao filokaktusi, epifilum i druge neke vrste nemaju na sebi bodljika, dok su vrste koje žive u pustinjama, (osobito kuglaste kakteje oboružane jakim bodljikama. Bodljike su tim biljkama zaštita od životinja, koje bi u onim strašnim bezvodnim stepama vrlo rado zagrizle u kakteje, da dođu do sočnoga sadržaja. Putnici u onim krajevima odsijeku vršak biljke i pomoću teglice iscrpu sok, koji kao napitak veoma osvježuje.

Strastveni prijatelji kakteja prikupljaju često čitave zbirke i plaćaju za rijetke vrste velik svote. Zbog toga se našlo pustolovnih ljudi, ko se dadoše rekli bismo u lov za kaktejama. Pr. preglednim brazilskim stepama, po pustinama i goletima Anda, po visokim pl-

1.

HIMNA MAJCI BOŽJOJ OD KAMENITIH VRATA
Zaključni prizor u Deželićevu misteriju, prikazivanom u dane proslave

Sve tri slike foto Firšt.

Meksika svuda se ti istraživači skiću uz velike napore i pogibli, otkrivaju ne samo nove vrste kakteja i sabiru sjemenje, nego usput proučavaju nepoznate krajeve, zabitna indijanska plemena, njihov život i običaje. Sabrane kakteje šalju onda u Evropu velikim specijalnim vrtlarskim trgovinama, koje takove novosti za skupe novce prodaju amaterima.

Veoma je zanimljivo i zabavno gojiti kakteje iz sjevera, ali za to treba nabaviti valjano zdravo sjeme, kakvo možemo dobiti jedino od pouzdanih specijalnih vrtlarskih tvrtka iz inozemstva (na pr. Fried Ad. Haage jun. u Erfurtu, Njemačka).

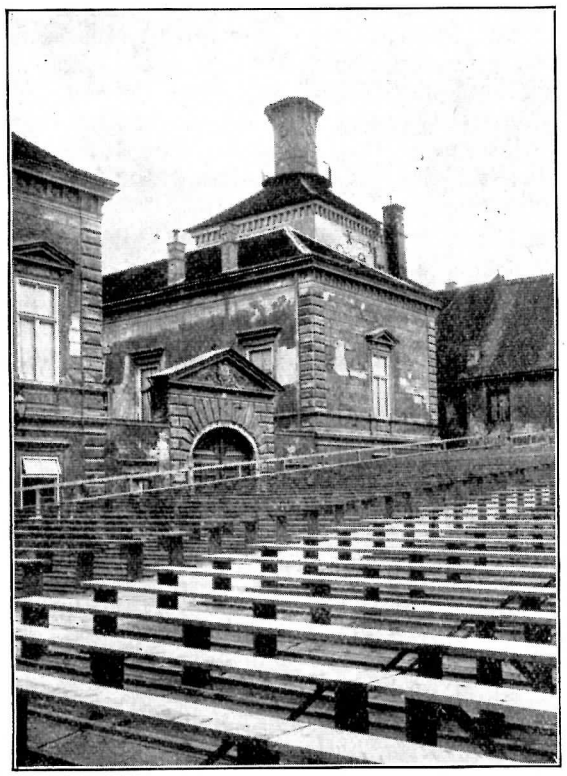

TRIBINE NA TRGU PRED CRKVOM SV. KATARINE
U pozadini je „Lotršćak" s kojega u misteriju govori straža nad Dvercima

ŠALJIVI PRIZOR IZ DEŽELIĆEVA MISTERIJA
Modlaričini djetići i Preceptor Škvorc

Sjeme treba dovoljno topline i dosta vlage, a kad isklije držimo sitne mlade biljčice u posebnim malim staklenim kućicama. Dakako treba za taj posao iskustva, pri čemu nam mogu pomoći savjeti iskusnih starijih amatera i dobre stručne knjige, kakvih ima dosta (nažalost samo na stranim jezicima, na njemačkom, francuskom itd.)

Ima osim kakteja još mnogo drugih sukulenata, koje ljudi obično drže kaktejama, makar pripadaju drugim porodicama bilja. Takovi su sukulenti na primjer agave, kojih nalazimo i u nas u Dalmaciji uz more. Nadalje su sukulenti razne tustike kao čuvarkuće (Sempervivum) i žednjaci (Sedum), koji rastu i u našim krajevima po kamenju, po krovovima, uopće na suhim mjestima, gdje se voda brzo ocijedi i gdje sunce nemilo žeže. Kakteje imaju, kako smo čuli, spremište vode u samoj stabljici i njezinim ograncima, a ovi sukulenti imaju debelo mesnato lišće, u kojemu spremaju vodu za sušne dane. Jedni i drugi dakle prilagodili su se na život u oskudici vode, prema tome se ostali sukulenti uzgajaju slično kao kakteje. Stoga mnogi prijatelji kakteja goje u svojoj zbirci također agave, sempervivum, krasule i kako se već ti različiti sukulenti zovu, ali nije ispravno da ih zato sve strpamo u jedan koš i okrstimo imenom »kaktus«.

Zanimljivo je, da su agave u našim primorskim krajevima doseljenici, koje su ljudi donijeli iz njihove domovine Amerike. One su se u krajevima oko Sredozemnog mora udomaćile i raširile te rastu danas samonikle kao korov, a nama se čini kao da su to urođeni predstavnici naše primorske flore. Sličnu sudbinu kao agava doživjela i njezina družica iz porodice kakteja »opuncija«, koja danas posvuda raste uz naše more, gdje ima agava. Opunciju su ljudi donijeli iz Amerike zbog njezinih jestivih plodova, te je u Siciliji pače uzgajaju kao ostalo južno voće. Uostalom u Americi ima više vrsti kakteja, koje uzgajaju zbog jestivih plodova na pr. tako zvani »Bermuda ogrozd« (Peireskia), zatim jedan Cereus, koji ima bobe velike poput narandža i druge. Već spomenute goleme cereuse rabe Indijanci u Meksiku kao građu za svoje kolibice, a prave od njih i baklje za rasvjetu. Kakteje dakle, kako vidimo, nijesu samo zanimljive biljke za sabirače i ljubitelje stranoga i čudnovatog bilja, već ima među njima kao i u ostalih biljnih porodica vrsti, od kojih je čovjeku veća korist.

PRVI I JEDINI

(NASTAVAK

ROMAN JEDNE ŽENE — NAPISAO MARKO SOLJAČIĆ

Gospođa Vida bila je pronicava starica pa je odmah naslutila, da se nešto dogodilo. Ali nije htjela da je ispituje, već je veselim humorom nastojala ublažiti melankoliju gospođe Jolanke. Možda je malo i pretjerala, jer joj je pripovijedala o stvarima, doduše vedrim, ali takvim koje su baš poradi svoje optimističke note još više potencirale kontrast u duši gospođe Jolanke, pa nije reagirala onako, kako je to očekivala stara gospođa.

Gospođi Vidi bilo je već malo i dosadilo bez uspjeha pripovijedati različite dogodovštine, te se užurbala i navrnula razgovor na jednu sasvim praktičnu stvar. Govorila je, kako voli piti čaj i kako joj je često milo, da joj tko dođe već i zato, da si može priuštiti šalicu čaja.

Naravno, da je to bilo namješteno i rečeno zato, da se gospođa Jolanka ne bi branila. Jer poznavala je gospođa Vida njezinu narav, a mislila je, da joj je uistinu potrebno da uzme nešto toplo. Zabrinjivali su je njezini upali obrazi i žalostila se nad propalom ljepotom.

Gospođi Jolanki bio je težak svaki gutljaj i opor svaki komadić keksa. Mislila je na djecu, koja su kod kuće ostala gladna, i teško joj je bilo, što je tako dugo ostala. Ali ipak bila je utješena, kad se gospođa Vida domislila, te joj metnula u papirnatu vrećicu gotovo kilogram keksa i nešto maslaca, da ponese djeci, uvjeravajući je, kako to sva djeca jedu kao poslasticu.

Dok je to gospođa Vida spremala, našla je gospođa Jolanka priliku i način, da obriše suzu radosnicu i zahvalnicu, koja se oklizla, da još jedamput posvjedoči, kako čovjek sitnom gestom može da učini golemu blagodat.

Bila je već kasna večer. Kad se gospođa Jolanka opraštala, nije ju gospođa Vida zaboravila pitati, ima li novaca za tramvaj. Makar ona nije ništa rekla, požurila se starica da joj utisne u ruku deset dinara ispričavajući se, da nema sitnoga i uvjeravajući je, da će ona već doći po to za koji dan. A to je bilo najviše, što joj je mogla dati, jer je, kako smo vidjeli, i sama oskudijevala.

Za četvrt sata bila je gospođa Jolanka kod svoje djece, koja su je s velikom strepnjom iščekivala. I makar je već bio sat, kad ih je mati spremala u krevet, te se večeri nijesu zaklapale njihove oči.

Kad je došla, obujmilo je sve troje, bez riječi naslonilo svoje glavice na nju, a ona je s velikom žurbom rastvorila vrećicu, razdijelila sadržaj na tri dijela, a djeca su je zahvalno pogledala i prišla k stolu, da se nasite vjerujući, da im je majka donijela najbolju i najprikladniju večeru, kupljenu za krvavo zaslužen novac.

U njih je ušao vedriji duh i nakon mršava zalogaja opet su im se oči sastale vesele i nasmijane, kao da je cijeli dan bio bezbrižan i sit.

Međutim, mnogo je bilo takvih dana u poznije vrijeme, a za gospođu Jolanku nastupila je najveća Kalvarija, kad je iste godine u travnju prvi put pljunula krv, koja je šiknula ravno iz pluća. Ubila je briga, tama, vlaga, pokvaren zrak, slaba hrana, neprospavane noći u radu za naj-

kukavniju plaću, od koje nije mogla da preživi s djecom.

Svaki je dan gledala, kako joj naočigled propadaju, a ona nije im mogla ni dovoljno zraka pružiti, jer je još u srpnju prijašnje godine radi siromaštva morala otkazati staroj služavki, a gospodin je Antić vrlo daleko od nje stanovao. Sama se još uvijek morala brinuti za sakatu egzistenciju. Dolazio je još po koji seljak, nekad je bilo i više posla, a ona je radila, radila.

Jedino su joj kadšto donosili svijetla i utjehe gospođa Vida i gospodin Antić, koji su u zadnje vrijeme, otkad su opazili, da joj je lice sve bljeđe i i bljeđe, češće k njoj dolazili nastojeći da joj bar duh pridignu.

Tako su gotovo jednolično prolazili dani i mjeseci sve do veljače 1929. godine.

Jednoga dana ovoga mjeseca gospođa Jolanka toliko je krvi izbacila, da se od straha, a još više od iznemoglosti onesviještena srušila na pod pred djecom, koja su počela plakati, dozivati je i u svojoj naivnosti moliti je, da se digne.

Nikoga nije bilo, da čuje taj djetinji vapaj. Tek nakon nekoliko časova prolazila je onuda jedna žena, koja je ušla i pomogla skršenoj gospođi da ustane. Položi je na krevet, utješi djecu i, vidjevši bijedu, ostavi na stolu sto dinara i iziđe, da je više nikada u životu ne ugleda ni gospođa Jolanka ni, možda, djeca njezina.

Kad je poslije podne došao gospodin Antić, našao je gospođu Jolanku uz šivaću mašinu, od koje se, eto, ni u najtežim časovima nije dijelila. Nije mu rekla ni riječi.

Gospođa Vida i gospodin Antić postajali su sve zabrinutiji za njezin život, pa su odsad svaki dan dolazili.

U drugoj polovici ožujka uspjeli su da je nagovore, da piše sestri Matildi, da dođe. Ova se zbilja odmah odazvala i javila, da dolazi na Veliku subotu popodne.

To je bio zadnji dan mukotrpnog života gospođe Jolanke.

*

Oni, koji su joj nosili sreću, sakrili su se iza njezine nesreće ostavivši je, da sama ponese svoj križ. I pošto su je upropastili, nije nikada više za nju pitali.

Moglo je biti na koncu i pomoći, ali došla je kasno, i ona je u zadnjim časovima osjetila, što znači biti majka.

XII.

U subotu poslije podne pred Uskrs 1929. godine našle su se u tijesnoj sobici gospođe Jolanke ona i sestra joj Matilda. Djeca su bila iza kuće, kamo ih je poslala majka želeći, da ne gledaju njezinih trzaja.

Gospođa Matilda videći sestru bolnu i satrtu, bila se skamenila i gledala je u nju kao čovjek, koji ne zna, što bi rekao na pogled neslućene nesreće.

Jolanka bila je blijeda, izmučena, bolesna. Kašljala je i jedva je disala. Nešto je glačala, ali kako joj je bilo teško, svaki je čas počivala, pogledavala sestru i grizla usnice, nastojeći da zadrži plač. Bila je to pojava, koja je pobuđivala samilost.

Najednom je priguši kašalj, pusti iz ruku glačalicu i stavi lijevu ruku na čelo kao čovjek umoran i skršen.

Gospođi je Matildi taj stav izvabio suzu, nešto joj se zaustavilo u grlu, i nije mogla da izusti nego riječ:

— Seko!...

Kad je gospođa Jolanka sjela i što je vedrije mogla pogledala svoju sestru, ova joj je ušla u bijedu i jednako plačući pitala:

— Jolanko, Jolanko, što je to s tobom?

Gospođa Jolanka živjela je već dulje vrijeme u nekom transu. Neprestano kao da je bulaznila

ADAM SA SVOJOM NENOM IZ ČERNE, vjerni čitatelji „Mladosti"
Foto Đuro Blaževac

Mnogo puta je zaboravila na prisutnost ljudi, pa se i sad zavezla sama kao da se sjeća nečega, što dolazi, a nije trebalo da dođe. Govorila je, kako je bolesna, kako joj se put primiče kraju, žalila je za ljupkim proljećima, u kojima ostavlja djecu, koja i ne slute, da ona bez njih ide. Spomenula je dvije svoje zadnje godine, plakala je, disala ispresijecano, onda se silno raznježila i kao u ekstazi šaptala:

— Idem... idem, djeco... Kome da vas preporučim i što da vam ostavim?... Neka vas prati blagoslov!... Da vam staze vaše budu cvijećem posute... da vam cvate ono, što su vam... otac vaš i majka vaša ... suzama zalili... Neka vam je sve blagosloveno... I suze... i uzdasi... i muke... i boli...

Onda se prenula, naslonila glavu na stol i jecala:

— Seko, seko, da ti znaš!...

(Svršit će se.)

OTKUD IME ZAGREB

NAPISAO ANTE ŠIMČIK

Ime grada Zagreba, glavnog grada Hrvatske kušali su davno ljudi protumačiti, i tako je davno nastala priča, da to ime potječe iz vremena blaženoga Gasotti (Cassiothi), Trogiranina, koji je bio član reda svetog Dominika i zagrebački biskup od 1303. do svoga premještenja na biskupiju u Luceri u Pulji g. 1318., gdje je i umro g. 1323. Ovu priču zabilježio je Baltazar Krčelić, u knjizi »Življenje blaženoga Gazotti Augustina, zagrebečkoga biškupa, iz vnogeh skup izebrano i na peldu (ugled) i pobožnost proti bl. biškupu po nekojem nevrednom ove biškupije mešniku i stolne zagrebečke cirkve kanovniku... Vu Zagrebu, leta MDCCXLVII.

U Kotrigu VI. (str. 29.) »Čuda s. Augustina, vučinjena na stolice zagrebečkoj«, piše Krčelić ovo: »Prvo njegovo čudo bilo je: delajući Dominikanov klošter (koji je stajao u Vlaškoj ulici) pod gradom svojem (to jest pod biskupskim gradom, koji je sagrađen oko Svetoga Kralja) i stolnu cirkvu izdigajući, tak strašna bila je vnogo mesec suša, da zdenci vsi presehnuli jesu bili i potrebne življenju vode nigde zvan potoka (razumij Medvešćaka, koji se prije zvao Medvednica, a prije toga Cirkvenik ili Cirkveni potok*), i ove malo, koja ista zbog nezdravja svoga hasniti ljudstvu ni mogla. Sveti biškup hotijući ljudstvu pomoći, k Bogu se je obrnul i po molitvi dan nekolikeh občinsku zadnjič (napokon) procesiju izpeljal i pod svoj grad idući, z motikum nekoliko zemlje odkopal i voda taki pošla na vekovečni Zagreba zdenec, ar v pamet je vzeto, da ov isti zdenec nigdar jošće ni presehnul. Zdenec ov nekoji Zdenec Biškupov (hotijući biškupa imenovati) nekoji Zagreb, kakti vu kojem vode vsigdar bi bilo zagrabiti, ozvali jesu. Zato, koji varaš ov od zdenca ovoga imenovan hote, daleko odišli jesu, ar pred zdencom varaš bil je zagrebački.«

Krčelićeva kritička bilješka k ovoj legendi posve je opravdana, jer Zagreb imenuje se ovim imenom dvjesta i više godina prije blaženoga Augustina.

Druga priča, koju bez oznake izvora bilježi zagrebački istorik Ivan Tkalčić, prebendar zagrebački, u svome članku »Zagreb do XVI-og vijeka« (Vijenac 1881. g.) tvrdi: Veli se, da je na mjestu, gdje Zagreb stoji, bila pustinja, a uz to strašna suša. Tada je prolazio ban s vojskom ovim krajem. I ban i vojska pogibali su od žeđe. Ban se dosjeti, zatakne svoj mač u zemlju, iz koje prsne vrelo žive vode, na što ban vikne: »Zagrabite!« Od onda je Zagrebu ime, a to mjesto da je stari zdenac Manduševac na Harmici (današnjem Jelačićevu trgu).

Neki opet misle, kako spominje Tkalčić na istome mjestu, da je Zagrebu poteklo ime odatle, što je stajao u dolini za brijegom ili grebom, pa je odatle nastalo i ime Zabreg ili Zagreb Isti Tkalčić ispravno pokazuje na riječ staroslovensku »zagreb«, koja znači nasip, ili mjesto nasipom učvršćeno. Doista u Miklošićevu Rječniku staroslovenskog jezika (Beč, 1865, 208) nalazimo riječ zagreb u značenju kopanja u nekom staroslovenskom zborniku srpske redakcije o Mirakulima (čudesima) Bogorodičinim.

U istome članku pokazuje Tkalčić, da je stari Zagreb obuhvatao isprva dio Vlaške ulice među Ribnjakom i današnjim Orfanotrofijem u istoj ulici, koji je najviše bio izvrgnut poplavama i gornju Vlašku ulicu uz lijevu obalu potoka Medvešćaka koji je prije tekao današnjim Potokom između Kaptola i Gradca (današnjega gornjega grada). Stoga se u ispravama XIII-og vijeka spominje da »Laška ulica (donja stoji blizu Zagreba a i za Gradec (gornji grad) piše se, da je također »kraj Zagreba«. Još u istome stoljeću proširilo se ime Zagreba i na Kaptol i na Gradec, i ako su obje općine još do XIX-og stoljeća sačuvale svoju međusobnu nezavisnost i autonomiju, koje su se odrekle g. 1850. u zajedničku korist i procvat čitavog Zagreba.

* Medvešćak je g. 1897. i 1898. odvraćen od starog korita, prenesen na današnji Ribnjak istočno od Kaptola i sav presvođen. Te radnje izvršila je firma J. Dubský.

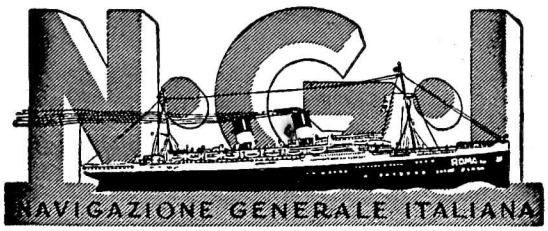

ZAGREB, ZRINJSKI TRG 16
Brzojavi: NAVIGAZION — Telefon 50-28

Najpovoljnije pruge:
Genova-Sjeverna Amerika: M|S „Augustus" 19. juna, S|S „Roma" 10. jula. — **Genova-Južna Amerika:** S|S „Duilio" 4. jula, S|S „Duilio" 14. augusta. — **Genova-Srednja Amerika-Južni Pacific:** S|S „Colombo" 2. jula, M|S„ Virgilio" 4. augusta. — **Genova-Australija:** M|S „Romolo" 8. augusta. — Genova-Brazil 11, Genova-Uruguay i Argentina samo 14 dana.

N. G. I. zastupa: Društvo „SITMAR". Pruge iz Genove za **Egipat, Palestinu, Grčku i Carigrad.**

N. G. I. zastupa: Društvo „SAN MARCO". Pruge: **Dva puta nedjeljno Venezia-Trieste-Split-Dubrovnik** i obratno. Dnevna pruga **Fiume-Ancona.** Četrnaestdnevna pruga **Venezia - Trieste-Ancona - Bari-Brindisi-Rodi-Leros-Smirna.**

PADOVANSKE SVEČANOSTI za vrijeme proslave obljetnice **SV. ANTUNA:** N, G. I. i sva njegova podzastupstva u svim većim mjestima Jugoslavije davaju upute i organiziraju izlete i hodočašća u Padovu.

DELIJA PANTELIJA

VIVO

PJEV

KLAVIR

Dje - čak, dje - čak, delija, delijaPan-

-telija! Uzjaha - o na miša. Miš stane,

poco meno

dječak pane! Hobo - bo ! Hobo - bo !

PUČKO KAZALIŠTE

PREDSTAVLJAČICE MARIJINE KONGREGACIJE U SPLITU

PREDSTAVA MARIJINE KONGREGACIJE GOSPOĐA I GOSPOĐICA U SPLITU.

Današnji duh, koji okružuje našu mladež, nasićen je poratnim otrovnim plinom. Taj suklja uopće iz svih javnih zabava, osobito iz poganske štampe, iz plesnih dvorana, iz besramnih filmskih slika, iz kazališnih prikazivanja, pa truje uzgojnu klicu našeg pomlatka, te buduće nade naše. Ta žalosna činjenica, koja je javna i očita, daje brige i roditeljima i uzgojiteljima, pa pitaju sami sebe: Kamo ćemo ovako? Što će biti s našom djecom, koja na svakom koraku susretaju uzveličavanje i poljepšavanje zla i omalovažavanje vrlina, koje bi morale biti zlatnim uresom našim sinovima i kćerkama?

Kao ustuk otrovnim bacilima podižu brižne i plemenite gospođe uzgojna društva, da sredstvima srca i ljubavi zaštite barem djelomice našu mladež, da joj pruža zdrave hrane i okrepe.

U to odlično kolo spada u prvom redu i Marijina kongregacija gospođa i gospođica. Nastojanjem i požrtvovnošću odličnih članica uprave društvo lijepo napreduje i cvate te priređuje predavanja i uzgojne predstave. Dok takav rad pruža ugodne zabave gospođicama, dotle istodobno oplemenjuje čuvstva slušatelja. Ta namisao zaslužuje svaku pohvalu i podupiranje. Prošlih dana tri puta društvo se je krasno opoštenilo. Igralo je u Marulićevoj dvorani. dupkom punoj odličnog općinstva religioznu i uzgojnu predstavu »Dvije Majke«, događaj pun majčine miline iz krvave naše prošlosti za turskih nasrtaja. Ganutljivi sadržaj drame, krasna izvedba igračica, lijepa historička nošnja, ukusni namještaj pozornice, ugodno pjevanje i t. d., sve je ukupno jako djelovalo na nazočne i mnogima izmamilo suzu ganuća. Sudjelovale su gospođice: Z. Brajinović, I. Mandaković, M. Ganza, A. Senegović, Lj. Budanko, V. Krivić, M. Nikolić, B. Vitić i Bernić u glavnim ulogama i još nekoliko djevojčica. Sve su se odlikovale kao prave glumice, obdarene čuvstvom, dikcijom i pravim umjetničkim shvaćanjem, krasnom pojavom i igrom zanijele čitavu dvoranu.

Opća je želja, da društvo proslijedi udarenom stazom, a majkama preporučujemo, da nastoje da njihove kćerke umnože to plemenito kolo, na ustuk zla, koje truje današnju mladež, koju treba, da odgojimo i vjeri i domovini. **K.**

K A Z A L I Š T E

»PEPELJUGA«.

Djeca imaju svoj svijet. U njemu se najradije kreću, pa i po stoti put s radošću slušaju iste zgode i nezgode, koje im baka priča. Među tipičnim dječjim pričama, koje su postigle nevjerojatnu popularnost, sigurno ide i ona o prezrenoj djevojčici Pepeljugi, koja u maćuhinskoj kući trpi i strada, dok joj Providnost ne naplati sve nevolje i dade joj za muža mladog Kraljevića. Tu priču vidjeli smo prikazivanu na pozornici Zagrebačkog kazališta 31. svibnja o. g. kao operetu u 5 slika. Priredba je izvedena inicijativom Udruge hrvatskih učiteljica, a priču je u ovom obliku preudesio za pozornicu V. Rabadan, koji je ujedno režirao operetu. On se pri obradi poslužio tekstom M. Sretenovića, (prema našoj narodnoj priči), ali ga je tuitamo pretočio u stihove, da bude prikladniji za uglavljenje, te popunio ili kratio prema temeljnoj intenciji, koja ga je vodila u režiranju te dječje glume. Glazbu je posudio iz djela »zaboravljenih auktora«, a orkestraciju je proveo Zvonimir Bradić. Sama radnja raspodjeljena je u pet logički povezanih slika, koje nas postepeno uvode u situaciju i vode prema svima nama već poznatom svršetku. No čitava snaga invencije imala se pokazati upravo u načinu, na koji će se prikazati stara i poznata fabula. I možemo kazati, da je upravo to rješenje nas starije kao i brojnu dječju publiku potpunoma zadovoljilo. Režiser je naime htio, da od Pepeljuge stvori operetu, koju će rado gledati nesamo mala djeca, nego i svi oni, koji vole da se fantazijom prenesu u carstvo iluzije i da se tamo odmaraju i naslađuju u sudbini idealnih lica i dobrih imaginarnih bića. On je tome čak glavnu pažnju posvetio, pa je nastojao, da tu priču, koju fantazija dječja znade okititi posebnom šarolikošću i čarom, iznese u što realnijem ruhu i što uvjerljivijem svijetlu. Patuljci i vile pojavljuju se tek u snu. Jedino je stari Pustinjak, kojemu je sudba odredila da zapliće i raspliće glavnu nit radnje, neobično biće, ali je i njega htio da iznese što realnije, kao filozofa, što bdije nad svijetom. Pjevači i glumci bili su vrlo dobro izabrani. Gda Rogić Vana kao Pepeljuga, Gjuranec kao Kraljević i Kuftinec kao Pustinjak svojom lijepom interpretacijom i izvježbanim glasovima potpunoma su zadovoljili. Ostale komične solo-partije kao i zborovi također su pod dirigovanjem opernog dirigenta J. Gotovca bili na visini. No sigurno je trebalo mnogo mara, vježbe i nastojanja, da se svi oni prizori dovedu u sklad i da se sav onaj ansambl od preko 100 lica, koja dolaze na binu, stavi u kretanje i pouči, jer su većina od njih ovo po prvi put nastupili pred publiku. Posebnu su radost probudili oni najmlađi glumci i pjevači što su nastupili kao patuljci i vile ili pak kao graciozne golubice. Mutatis mutandis može se slobodno izreći najljepša pohvala, koliko za priređivače, toliko za režisera, dirigenta, pjevače i sve one male i velike glumce, koji su svojim nastupom doprinijeli uspjehu cjeline. Na ovome se ne bi smjelo zaustaviti, pa bi možda sama kazališna uprava morala nastaviti te dalje razviti ideju o udjelu naših najmlađih u užitku kazališne umjetnosti. Ako je nemoguće kod nas stvoriti jedno kazalište za djecu, bio bi svakako potrebit stalan kazališni repertoar boljih stvari za najzahvalniju publiku — za našu djecu. L. P.

ZADRUŽNA PUČKA ŠTEDIONICA
k. z. u ZAGREBU
TRG KRALJA TOMISLAVA 21.
prima uloške i daje zajmove uz najpovoljnije uvjete

MAJKA I DIJETE

SAVJETI ZA MLADE MAJKE.

Dijete sa tvrdom stolicom. Na to, da li dijete ima redovitu probavu i stolicu, treba da majka vrlo mnogo pazi. Ima mnogo djece, koja naginju zatvorenoj stolici, a obično to nasljeđuju po majci. Ako majka trpi od neredovite stolice, obično će od toga trpjeti i dijete. No i neke vrste hrane čine, da se djetetu zatvori stolica, pa treba dijete od takve hrane čuvati. Ako dijete jedan dan nema stolice, treba odmah drugi dan upotrijebiti umjetna sredstva za otvaranje stolice. U ljekarni se dobivaju čepići za stolicu, u kojima ima glicerina (Glycerinzapfen). I kod kuće se mogu načiniti čepići od sapuna, dugi 3 do 4 cm, pa se namažu uljem prije upotrebe. Taj se čepić pomno turi straga u debelo crijevo dječje. No to sredstvo se ne smije upotrebljavati previše često, jer onda više ne djeluje. Za posve malo dijete može poslužiti očišćen tanji peršin, koji se umoči u ulje, pa se polako tura u debelo crijevo. Od ostalih sredstava treba spomenuti klistiranje mlakom vodom, u koju je usuta žličica vrelog ulja, zatim klistiranje glicerinom, čaj od kopra (1 do 2 puta dnevno), žličica sirupa od smokava itd. No sva ta sredstva smiju se upotrijebiti samo u slučaju nužde.

Jedna teška pogreška u odgoju djeteta. Nekom su djetetu i roditelji i drugi češće spominjali, kako njegov mali bratić više zna, kako bolje nešto nauči i u svemu više napreduje. To se tom djetetu tako zasjeklo u dušu, da je cijeli život sebe smatralo manje vrijednim od drugih. Dakako da je već to potcjenjivanje samoga sebe vrlo loše djelovalo na nj, te iz njega nije postao onako samostalan čovjek, kako to moramo za svoje dijete željeti. Na svakom koraku i kod svakoga djela salijetala ga bojažljiva pomisao: »Ta ja to ne mogu!« I već zato bi odmah u početku klonuo. Zato ne valja ulijevati u djetinju dušu malodušje ni potcjenjivanje svojih sposobnosti isto tako, kao što ne valja navoditi dijete ni na to, da precjenjuje samo sebe.

Bura će je odnijeti! Neka je mala djevojčica čula nekoga od svoje rodbine pripovijedati, kako je jedamput bura neko dijete podigla u zrak i odnijela. Od toga se dana to dijete nije nikada usuđivalo izaći iz kuće, kada bi vjetar jače puhao i kad bi udarilo nevrijeme. Dapače i kao odrasla djevojka imala je uvijek tako bojažljiv osjećaj od vjetra i nevremena. Roditelji, pazite, što govorite pred svojom djecom, jer ne znate nikad, koja nepromišljena riječ može na dijete da djeluje onako, kako vi to sigurno ne želite!

K U H I N J A

Juha od jetara. Oko 20 dkg telećih jetra nareži, umotaj u brašno, jaje i mrvice te pohaj u masti i zatim samelji na stroju. Na masti prepрži pol glavice sitno isjeckanog luka, dodaj sameljeno meso, prepрži, nalij vodom ili juhom, osoli, i pusti da prokuha. Žumanjak razmuti sa dvije žlice kiselog vrhnja, te ulij u vruću, ne kipuću juhu. Jede se sa prepрženim žemljama.

Juha od kopriva. Lišće od mlade koprive operi, metni u vrelu slanu vodu da prokuha, ocijedi i sitno sasijeci ili samelji na mašinu. Isto toliko mlade kiselice sasjeci ili samelji. Pol glavice sitno kosanog luka prepрži u 6 dkg maslaca, dodaj koprive i kiselicu sve zajedno prepрži, pospi jednu žlicu brašna, promiješaj i zalij sa jednom i pol litre juhe od govedskih ili telećih kostiju. Promiješaj dva žumanjka sa četiri žlice kiselog skorupa, ulij u juhu, a možeš dodati i tanko narezane kobase.

Kašica. Metni na dasku tri decilitra brašna, i malo osoli. U sredini brašna načini rupicu, spusti u nju jaje i malo vode, pa nožem miješaj jaje i brašno dok se promiješa, zatim rukom umijesi čvrsto tijesto i dodaj još brašna koliko tijesto podnese. Tijesto izribaj na ribež, raširi na daski da se malo presuši. Kašica se ukuhava u juhu, a može se i prepržiti na masti sa sitno kosanim peršinom i zaliti koliko treba da bude kuhana i mekana.

MAJČINA LJUBAV
Foto Vrgoč

Riža sa graškom. Na maslacu ili masti, ili na sitno rezanoj prženoj slanini, prepрži malu žlicu punu sitno isjeckanog peršina, dodaj pol litre graškovog zrnja, pirjani, dodaj 30 dkg riže, zalij juhom ili vodom, u kojoj si prokuhala mlade graškove ljuske, osoli, dodaj jednu kocku šećera i kuhaj četvrt sata.

Pečena teletina sa vrhnjem. Našpikaj teleći but, osoli, te ga pirjani sa slaninom, lukom i sitnim biberom. Zalijevaj pomalo juhom ili vodom, te dodaj malo octa. Razmuti jednu žlicu brašna u dva decilitra vrhnja, te kada je meso već mekano, prelij vrhnje i prokuhaj. Meso izreži na zdjelu, sok pasiraj i prelij preko mesa.

Jezik sa hrenom. Sušeni jezik uveče dobro natucaj i namoči u vodu, drugi dan se kuha dva do tri sata. Svježi se jezik odmah kuha i postane mekan. Sa vrućeg jezika oguli se koža, pa ga se koso nareže na ploške, složi na zdjelu, unaokolo se metne ribani hren, ili se zakiseljeni hren posebno metne u zdjelicu.

Žganci od krumpira. Jedan kg krumpira oguli, razreži i kuhaj u slanoj vodi. Kad postane krumpir mekan, načini u sredini mjesta te uspi dva dcl krupice. Krupicu pokri krumpirom, te neka na toplom mjestu stoji po sata. Zatim dodaj vrele masti, te sve dobro promiješaj, rastrgaj na zdjeli kao žgance i metni odozgo komadiće ispržene slanine.

S. A.

„NASLJEDUJ KRISTA“
duhovna razmatranja
od Tome Kempenca, preveo Dr Stjepan Bosanac
Uvezano Din 25·—, u koži Din 60·—
Izdalo
DRUŠTVO SV. JERONIMA U ZAGREBU

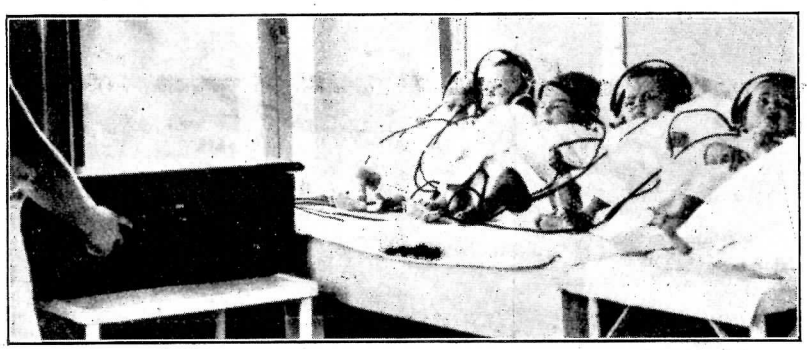

DOJENČAD KAO SLUŠATELJI RADIJA
U jednoj bolnici u Londonu daju i nejakoj djeci radio-slušalice, da ih tako slušanjem radija drže na miru

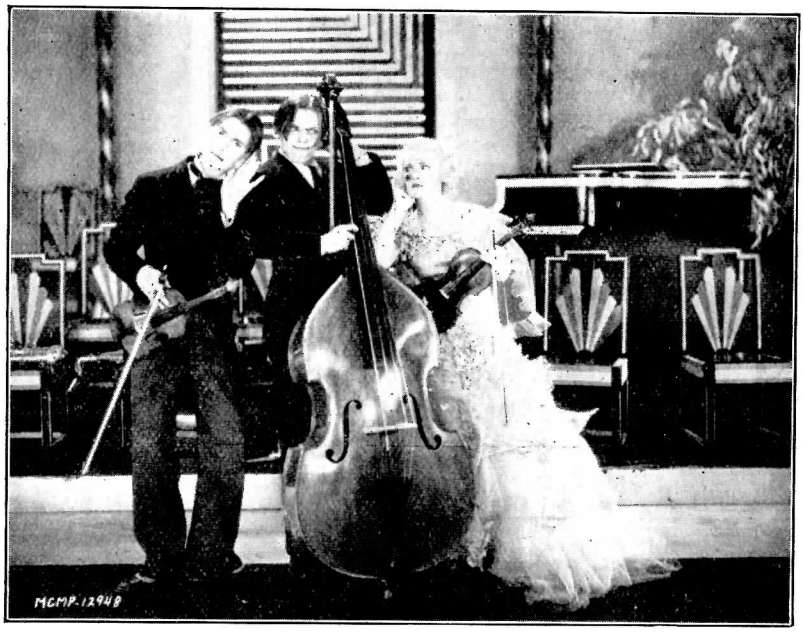

FILMSKI GLUMCI EDIC NUGENT, DOUGLAS FAIRBANKS I JOZEFINA DUNN KAO VIRTUOZI
Foto Metro-Goldwyn-Mayer

KNJIŽEVNOST

»GOLUBOVI I JASTREBOVI«

Knjižnica Dobrih Romana izdala je nedavno roman »Golubovi i jastrebovi«. koji je talijanski napisala Grazia Deledda, a koji su preveli Luka Perinić i Marinko Scattolini. Naslovnu stranicu izradila je Zdenka Sertić. Ima 260 stranica; cijena mu je 30 dinara, uvezan 10 Din više. — Grazia Deledda priznata je talijanska književnica, koja je napisala petnaestak romana. Okušala se i u dramatici, pisala je i pjesme, ali su joj slavu pronijeli svijetom brojni njezini romani i novele, zbog kojih je god. 1927. dobila glasovitu Nobelovu nagradu. Rodila se u Nuoru (god. 1875.) na otoku Sardiniji, gdje je svršila pučku školu i gdje je sama sobom radila i nastojala okolo svoje izobrazbe. Proučavala je dušu i potrebe svoje okoline, poglavito seljaka, s kojima je dolazila u doticaj; slušala je njihove razgovore i razmirice, njihove priče i pjesme, zanosila se njihovim običajima, prisustvovala njihovim kućnim i javnim svečanostima i sve pamtila i skupljala u svom srcu, da kasnije iz toga materijala izgradi poseban svijet. Zato joj i jesu najbolji romani oni, u kojima iznosi ta svoja djetinjska sjećanja o rodnom kraju, u kojemu tvrdi i opori primitivci žive više po instinktu i strastima nego po razboru. I roman »Golubovi i jastrebovi« uzima građu iz tog sardinijskog ambijenta, a dio se njegov zbiva i u rodnom mjestu spisateljice, u Nuoru. To je pripovijest o bolesnom studentu Jorgeddu-u, koji je prisiljen da kao slabašni i bespomoćni golub stupa u borbu s divljim jastrebovima, što u srcu nose pradjedovsku mržnju prema njemu i njegovu rodu. Gorka je ta borba: čas naginje na jednu čas na drugu stranu; u momentima poprima oblik mira pa i ljubavi, da kasnije još jače zamahne i još teže rani. Ali kad mislite, da je već sve propalo, iz vaših pesimističkih naslućivanja izvlače vas nove zgode i u najvećoj napetosti vode prema svršetku, kad će pravda i istina da pobijede. U tipovima, pa i onim glavnim, ima neki tmurni, zlobni i negativni elemenat, ali ga spisateljica riše tako, da lako ugledate njegovu jezgru i uzdiže vas k plemenitim općeljudskim osjećajima. — Roman spada među vrijedne romane suvremene svjetske književnosti, pa će ga svatko, bez obzira na renomé i slavu glasovite spisateljice, do kraja s napetošću pročitati.

Z. D.

GRAZIA DELEDDA

ŠIRITE „OBITELJ"

KUĆANSTVO

Klijanje krumpira. Ako je krumpir spremljen u toploj prostoriji, onda on — osobito pred proljeće — brzo potjera klice. On pušta klice, ako je toplina viša od 4° C. Stoga moramo biti veoma oprezni, kamo ćemo ga spremiti, da ne bi pustio klice u nevrijeme. Isklijan krumpir nije zdravo jelo.

Držanje kunića. Ljeti ih hranimo ponajviše zelenom hranom, nu čim nestane zeleni, onda valja prijeći na suhu hranu. Posve je dovoljno hraniti ih dvaput dnevno, jutrom i večerom. Na večer moraju dobiti veći obrok jer su oni noćni proždrljivci. Dakle na večer im treba jaslice napuniti sijenom. Staju im moramo čistiti barem svake druge nedjelje. Stelja neka je obilna, da im bude toplije. Ako imaju svoju posebnu staju, onda — čim jače zastudi — treba zidove obložiti hasurama, da im bude toplije. Uz suhu hranu daje im se odležana voda.

Jednostavno čuvanje endivije preko zime. O tom piše jedan njemački vrtlar ovo: »Ja iskopam ravnu po trebitu jamu na vrtu. Zatim iščupam za lijepa suha dana endiviju, te ju skupa sa žilama i zemljom složim u iskopanu jamu tako, da bude stisnuta jedna do druge. Što je bolje stisnuta, to je ljepša. Zatim ju pokrijem borovim iglicama, da nije izvrgnuta direktnoj kiši i snijegu i studeni. U jutro je za sunčana, topla, dana otkrijem, da se malo prozrači, a pod večer je opet pokrijem. Za kišovitih i mrzlih dana ostaje pokrivena. Na taj jednostavan način sačuvam endiviju do proljeća frišku i zdravu.

Šta je važnije od gnojenja. Od gnojenja je važnije jesensko duboko prekapanje zemljišta. Tko nema vremena da u jesen pognoji vrt i da gnoj odmah zakopa, taj neka ga svakako prije zime duboko preore ili prekopa. Neka ga ostavi u grudama, a mraz će i zrak već učiniti svoje. U proljeće neka gnoju primiješa osoke i kreča, pa neka to razbaca i plitko zakopa. Tim smo dakle izmrvili i pognojili, te plodnim učinili dotično zemljište.

Sjedalice u kokošinjcu, na kojima sjedi živad ne smijemo postaviti unakrst, već vodoravno i istosmjerno u priličnom razmaku. Ako smo je postavili unakrst, onda će se živad međusobno zagaditi. Uostalom treba kokošinjac svaki dan, a osobito ljeti temeljito čistiti, pa ne će u njem biti ni gamadi, koja napada na živad.

Njega oleandra. Oleander je dijete južnog neba. On treba mnogo topline, mnogo vode i puno sunca. S toga slabo uspijeva za hladnog i mokrog ljeta. Dok raste, treba puno vode. Ako pod posudom s oleandrom stoji druga, onda neka je u njoj vode sve dok tjera, t. j. do kasne jeseni. Ljeti mora biti izložen toplini i suncu. Zato ćemo ga namjestiti u kut u zavjetrini. Mlade oleandre možemo mirne duše presađivati svake druge ili treće godine. Starije nije potrebno, samo ako su u velikom sudu.

Ivan Sitarić

Ljepote Jugoslavije:

njene bogate
šume . . .
njene visoke
planine . . .
i zubi njenih
stanovnika!

Ljepote Jugoslavije su poznate po cijelom svijetu. I Jugosloveni znaju cijeniti [illegible]jednost ljepote. Tako njeguju stotine [illegible] Jugoslovena svoje zube Sargo- [illegible] Blagotvorna pjena [illegible]epšava i štiti [illegible]vog Kalo- [illegible] dah.

SVEGA POMALO

Kako je postalo linčovanje. Linčovanje je u Americi veoma česta pojava. Mnogo puta se dešava, da ogorčena masa sama sudi nekom zločincu ili čovjeku, koji se ogriješio o javni moral. Policijske vlasti naravno sve čine, da takve »narodne sudove« spriječ u svom djlu, ali često potpuno uzaludno. Žrtva linčovanja, naravno, nikad živa ne ostaje. U 17. vijeku na Sjevernoj Karolini živio je jedan sudija, po imenu Džon Linč, koji je najčešće sudio Crncima, odbjeglim robovima. Ako je neki Crnac uhvaćen, da je već po drugi put pobjegao od svoga gospodara, sudac Linč je takvog Crnca predao masi, da mu ona sudi. A ona mu je sudila tako, da mu ni jedna kost nije ostala čitava. To se poslije pretvorilo u pravu strast i masa je linčovala i bez odobrenja suca Linča. Po linču je i nazvano ovo narodno suđenje »linčovanje«.

Kada je proslavljen prvi Božić? Božić, blagdan Isusova rođenja, nije se kod kršćana slavio odmah poslije Isusove smrti na križu. Prvi božićni blagdan proslavljen je tek 25. prosinca 353. godine. Inicijativom (pobudom) biskupa Grigorija prvi Božić je te godine slavljen u Carigradu, a po tom je ovaj blagdan održavan svake godine i to istoga dana. Među kršćanima u Egiptu blagdan Isusova rođenja uobičajen je tek 432. godine, gdje ga je zaveo biskup Pavao iz Emeze. Tada je održana svečana sv. misa u velikom kršćanskom hramu u Aleksandriji. Poslije nekoliko decenija blagdan Isusova rođenja počeo se slaviti i u ostalim kršćanskim krajevima, pa je Božić postao jedan od najvećih kršćanskih blagdana.

Prolaznost svijeta. Od prvoga dana 1. godine, pa do 31. prosinca 1915. godine proteklo je 1 miljarda, 7 milijuna i 186.400 minuta. Prema ljudskom shvaćanju to je velik dio vremena ali s obzirom na vječnost, koja nas sve bez razlike čeka, to je samo jedan mali trenutak.

Najstrašniji rat na svijetu. Među takve ratove spada i posljednji svjetski rat, u kome je poginulo oko 10 milijuna ljudi. Ali pogrješno je mišljenje, da je svjetski rat bio najstrašniji i imao najviše žrtava. Najstrašniji rat, koji je do sada u historiji zabilježen, je kineski građanski rat, koji je trajao jedanaest godina. Taj se pokolj naziva »Tajping-ustankom«.

U tom je ratu poginulo više od 20 milijuna ljudi.

Najskupocjenije drvo na svijetu. Između sviju drveta najskupocjenije i najbolje drvo je takozvano tik-drvo. Tik-drvo je neobično jako i čvrsto. Tik-drvo se upotrebljava za razne umjetničke drvoreze, građenje brodova i željezničkih vagona. Tik-drvo dostiže često i visinu od 50 metara, a široko je 70 cm. U Zapadnoj Indiji su nađena tik-drveta, koja su starija od 2.000 godina. Ovo drvo je prilično skupo, pa ipak se izvozi u sve industrijske države na svijetu.

Nešto o riječi »Sovjet«. Ruska riječ »sovjet« znači savjet, koji se nekome daje, a isto tako i savjet kao političku korporaciju (društvo). Prema ovom drugom značenju prešla je riječ »sovjet« i u politiku. Prvi sovjeti obrazovali su se u velikim ruskim tvornicama već 1905. godine, a za vrijeme radničke revolucije iste godine ti su sovjeti igrali važnu ulogu. Prvi predsjednici vrhovnih radničkih sovjeta u Rusiji bili su Trocki i Helfand. Taj vrhovni sovjet je radio u Petrogradu. Kada je podzemni rad sovjeta otkriven od ruskih vlasti, Trocki i Helfand prognani su u Sibiriju. Oni su međutim poslije pobjegli iz prognanstva. Sovjeti u Rusiji postojali su i dalje sve do svjetskog rata, odnosno do velike boljševičke revolucije 1917. godine. Sovjeti su bili vrhovno vodstvo nad tajnim komunističkim ćelijama.

Gdje se jede najmanje mesa? U posljednje vrijeme među svim narodima sve se više širi pokret vegeterijanaca t. j. potpunog uzdržavanja od mesa. Pa i u zemljama, gdje se jede meso, u posljednje vrijeme ono se troši u ograničenim količinama. Tako na primjer, Japan troši najmanje mesa od svih država. U Japanu se ljudi hrane biljnim jelima. U Americi troši se meso nego u Japanu, a puta više.

Selo s jednim stanovnikom. Ovo selo u istinu postoji, zove se Ban, a nalazi se u Švicarskoj. U ovoj zemlji nisu rijetka sela sa deset-dvadeset stanovnika. Mlađi ljudi iz Bana iselili su se u Ameriku, tako da su u njemu ostali samo stariji ljudi. Oni su u toku vremena poumirali, tako da je ostao jedan jedini muškarac u Banu, koji je predsjednik općine, vatrogasac, policajac(pandur) i predsjednik jedini član društva za uljepšavanje sela.

ANEGDOTE

Voltaire. Veliki francuski pjesnik Voltaire živio je neko vrijeme u Ženevi. Nekakav engleski bogataš zaželi da vidi Voltairea, no Voltaire nije htio primiti strance. Ali tvrdoglavi bogataš pokuša kod Voltairove sinovice. Ova uze moliti strica, ali sve bijaše uzalud. Najzad se Englez dogovori s pjesnikovom sinovicom, da vidi Voltaire i mimo njegove volje. Ona ga dakle jednoga dana uvede u Voltaireovu sobu. Voltaire ljutit zbog toga okrene se Englezu:

»Radi ste da vidite jednu rijetku životinju. No, eto vidite... platite dinar i idite!«

Rekavši to Voltaire nastavi pisanje, ne osvrćući se više na Engleza.

Bogati Englez izvuče hladnokrvno novčarku i stavi dva dinara na stol pred Voltairea:

»Ako je dakle ulaznica jedan dinar, da se vidi rijetka zvijer, onda evo dva dinara... Doći ću i sutra, da vas opet vidim.«

Voltaire prasne u smijeh i to mu se tako svidjelo, da se sprijateljio s bogatim Englezom.

Bernard Shaw i radoznala
Popularni engleski dramatič
nard Shaw vratio se s put
U Londonu ga u ve
neka dama:

»Recite

ŠALE

Zaključak. Dva gospodina razgovaraju o pametnim i ograničenim ljudima. Jedan od njih reče:

»Djeca, koja su u ranoj mladosti mnogo razumna i bistra, kad odrastu, obično postaju ograničena...«

»Tako«, dočekuje drugi. »Onda mora, da ste vi bili veoma bistro dijete.«

Zavodljivo pitanje. Branitelj: »Vi poznajete optuženog već mnogo godina i s njim ste intiman prijatelj. Smatrate li ga sposobnim da krade novac?«

Svjedok obrane: »Najprije bih morao znati, koliko je bilo.«

Čudo od čovjeka. Mali Mirko dotrča kući jaučući od zubobolje.

»Umiri se dijete«, reče otac, zub ćemo izvaditi. Svaki čovjek mora jednom da izvadi zub...«

»Tako. A jesi li i ti izvadio zub?«

»Ih, na stotine, sinko«.

Koliko je sati. U založnoj banci zvoni telefon.

»Halo, ovdje založna banka.«

»Molim, koliko je sati?«

»Zato se morate obratiti na poštu. Ovdje je zalagaonica.«

»Dopustite, moj sat nije založen kod pošte, već kod vas.«

U kavani. Zašto tako brižno sakrivate kišobran? Bojite li se lopova?«

»To ne, ali ne bih htio, da ga tko prepozna.«

Učeni sin. Sin došao iz grada među na selo. Otac mu reče:

»Danas je kosidba; uzmi grablje i pomozi mi.«

Sinu se nije htjelo raditi, pa odgovori:

»Ja sam se posvetio nauci, pa sam zaboravio sve seljačke riječi. Ja ne znam, šta su to grablje.«

No tek što je otišao na dvorište, naiđe nekako na grablje i stane im na zubce, a one se dignu i udare ga po čelu. Tako se učeni sin sjeti, šta su to grablje i uhvati se za glavu i ljutito reče:

»Kakva je luda tu bacila grablje!«

Usavršena osjetila. U nekom društvu zapodje se razgovor o oštrini pojedinih osjetila.

Jedan je tvrdio, da je iz Maksimira vidio komarca na spomeniku »bana Jelačića«. Drugi je opet uvjeravao, da može prstima da napipa trag, koji je ostavila muha prelazeć i preko stola. Treći se hvalio, da može po okusu mlijeko da pozna, kakve je boje krava, koja ga je dala. Napokon će netko reći:

»Sve to još nije ništa. Ja čujem noću iz kreveta, kad se sve stiša, kako rđa u kuhinji nagriza noževe i viljuške.«

MODA

KUĆNE HALJINE

Samo tko u miru bira, dobro kupi

Ako morate od dućana do dućana da razgledate robu, onda ćete se u stisci i žurbi odlučiti možda na nešto, čemu ćete se poslije kajati.

Zato birajte robu kod kuće! Tu imadete vremena da ispitate komad po komad uzorka na svoju vrijednost, nitko Vas ne može nagovarati na nešto, što Vam nije po ukusu.

Zatražite zato našu kolekciju tkanina za ženske haljine, kostime i kabanice, i Vi ćete tu kolekciju dobiti za par dana, dakako besplatno i bezobvezno. — Tada sjednite, birajte ono, što najbolje odgovara Vašem liku, Vašem ukusu.

Jer mi nabavljamo robu izravno u tvornici, a prodajemo je izravno Vama, te otpadaju razne provizije, Vi kupujete dakle kod nas bolju kvalitetu ***za manje novaca.***

Već pola vijeka poslužujemo zadovoljne mušterije.

Najveća trgovačka i otpremna kuća

KASTNER I ÖHLER, ZAGREB

Ako još nemate naš glavni katalog, zatražite ga. Za nekoliko ga dana imate besplatno u rukama.

Ovdje odrežite!
Odgonetački kupon
25. broja „Obitelji" 193

ŠAH

Problem br. 30. (12)

V. Noto

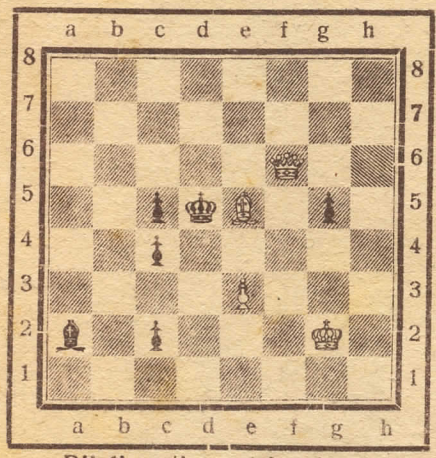

Bijeli matira u tri poteza.

U idućem broju završit ćemo II. tromjesečje šahovskog prvenstva »Obitelji«. Sudjelovati mogu svi. I oni, koji nisu pretplatnici, i oni, koji nisu sudjelovali u I. tromjesečju.

Odgonetke iz 17. broja „Obitelji“

1. **Prigodna zagonetka.** Dopunjalka s lijeva na desno. 1. Hrv. 2. Ali. 3. i 4. Romano. 5. Muć. 6. Beč. 7. Ana. 8. Saš. 9. Ili. 10. Čuk. 1—10. Harambašić.

Dopunjalka s desna na lijevo. 1. Eva. 2. Vin (Wien). 3. Gaj. 4. Krk. 5. Ura. 6. Muk. 7. Ist. Čep. 9. Ivo. 10. Čuk. 1—10. Evg. Kumičić.

Kriptogram:

Gdje slobode sad su dani,
što ih Hrvat cijenit zna.
gdje su Zrinjski, Frankopani,
gdje su ona lava dva.

Posjetnice. Sjeverna Amerika. Velika Britanija.

3. **Akrostih.** Kosa, ribar, Ivan, žuna, Ana, rana, Ivan — Križari.

NA DAR DOBIJE
VELIKU GRAĐANSKU KUHARICU
i još koju lijepu knjigu svaki onaj, tko naruči barem dvadeset od četrdeset knjiga, što ih uz znatno snižene cijene do Duhova nudi
KNJIŽ. „NARODNE PROSVJETE“
ZAGREB, KAPTOL BROJ 29

ZAGONETKE

1. Križaljka

Sastavio *Z. Modor*, Srijemska Mitrovica.

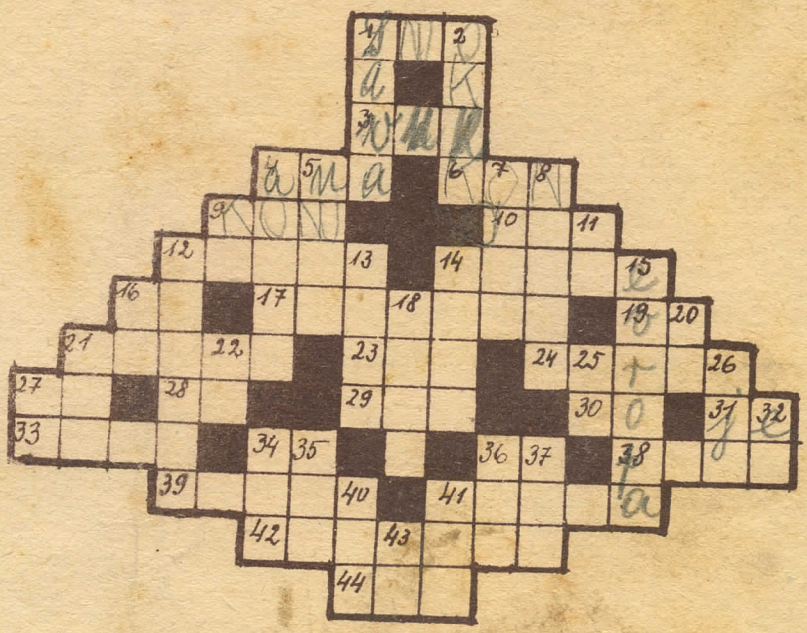

Vodoravno: 1. Englesko muško ime. 3. Zvijer. 4. Žensko ime. 6. Kratica za »optički« (obr.). 9. Muško ime. 10. Riječ iz molitve (lat.). 12. Jugoslavenska rijeka. 14. Nokat, (franc.). 16. Kemijski simbol. 17. Roman »Knjižnice dobrih romana«. 19. Domaća životinja. 21. Biljni svijet. 23. Papiga. 24. Praznik (tuđ.). 27. Zamjenica. 28. Pust. 29. Latinski prilog. 30. Prijedlog. 31. Afirmacija. 33. Muško ime. 34. Igraća karta. 36. Lijep (franc. i fôn.). 38. Pepeo. 39. Velika rijeka. 41. Mjesto u Jugoslaviji. 42. Suprotno od »sinteze«. 44. Dio vremena.

Okomito: 1. Rijeka u Jugoslaviji. 2. Životinjski produkt. 4. Oblast u Grčkoj (u starom vijeku). 5. Opatica. 7. Država starog vijeka (u Aziji). 8. Dio tijela. 9. Zlato (franc.). 11. Englesko muško ime. 12. Filozof. 13. Oruđe. 14. Broj. 15. Kontinenat. 16. Kratica za »slovo«. 18. Azijska visoravan. 20. Fizičar (fôn.). 21. Svršetak (franc.). 22. Grčko slovo. 25. Prijedlog. 26. Grad u Jugoslaviji. 27. Zamjenica. 32. Uzdah. 34. Turski velikaš. 35. Potreban čovjeku. 36. Prijedlog. 37. Zamjenica. 40. Čovjeku koristan. 41. Rodak. 43. Francuski član.

PATHÉ BABY

najbolji i najjeftiniji kino-projekcioni aparat. — Potreban je svakoj školi, svakom župniku, svakom društvu i svakom domu. — Na skladištu hiljade raznih filmova, koji se posuđuju uz najpovoljniju najamninu. — Aparat je isto upotrebljiv za mjesta, gdje nema električne struje sa specialnim dinamom. — Obavijesti kao i katalog besplatno kod

„Kinofot“ Zagreb
Gundulićeva ulica 7.

Telegram „KINOFOT“
Telefon 75-63

2. Posjetnica

Sastavio *O. B. Vizner*, Šibenik.

C. upravi „Obitelji“

Lena C.

Koje je zanimanje navela Lena C. upravi „Obitelji“?

Odgonetku treba poslati do 5. srpnja. Svi odgonetači ovoga četvrtgodišta dolaze u natječaj za nagrade, koje će se žrijebom razdijeliti. Odgonetke se šalju za svaki broj posebno.